

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена
Дніпропетровський обласний еколого-натуралістичний центр
дітей та учнівської молоді
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

О. В. Пучков, В. В. Бригадиренко

**Рідкісні твердокрилі
надродини Caraboidea (Coleoptera, Aderphaga)
Дніпропетровської області**

Дніпро
Журфонд
2018

ISBN 978-966-934-148-8
doi: 10.15421/511801
УДК 595.762.12(477.63)
П-90

Затверджено до друку вченою радою Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена
(протокол № 5 від 12.06.2018 р.)

Затверджено на методичній раді КЗО “Дніпропетровський обласний
еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді” (протокол № 2 від 27.03.2018 р.)

Рецензенти: д-р біол. наук, проф. О. Р. Александрович (Польща, Слупськ, Поморська
Академія);
д-р біол. наук, проф. Т. Ю. Маркіна (Україна, Харків, Харківський національ-
ний педагогічний університет імені Григорія Сковороди).

Редакційна колегія:

Середня В. Г., начальник управління дошкільної, позашкільної та загальної середньої
освіти департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації

Педан Ю. Ф., директор комунального закладу освіти “Дніпропетровський обласний
еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”

Майборода І. О., заступник директора комунального закладу освіти “Дніпропетровський
обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”

П-90 Пучков О. В., Бригадиренко В. В. Рідкісні твердокрилі надродина
Caraboidea (Coleoptera, Adephaga) Дніпропетровської області. – Дніпро: Журфонд,
2018. – 264 с. doi: 10.15421/511801

У монографії узагальнено всі наявні дані про рідкісних карабоїдних жуків (Coleoptera,
Caraboidea), поширених у Дніпропетровській області. Представлено інформацію про методи
їх збирання, визначення та утримання. Наведено стислі нариси для 82 видів із 46 родів двох
родин (Carabidae – 76 та Cicindelidae – 6), з яких до Червоної книги України внесено п’ять
видів, до Червоної книги Дніпропетровської області – 47 видів, а решта – рідкісні таксони
для регіону. Дані про кожний вид включають таксономічну належність, природоохоронний
статус, ареал виду та його поширення в області, біологічні особливості, характеристику
екологічної ніші: термогігропреферендум, біотопічний розподіл, біоценотична та трофічна
спеціалізації, просторовий розподіл, наукове та практичне значення, чисельність, причини
її зміни, заходи охорони та основні літературні джерела. Нарис про кожний вид супро-
воджуються фотографіями жука та основних стацій їх перебування.

Для учнів середніх шкіл, юних натуралістів, студентів і аспірантів біологічних факультетів
університетів, а також ентомологів та екологів.

doi: 10.15421/511801
УДК 595.762.12(477.63)

Відповідальний за випуск

Педан Ю. Ф., директор комунального закладу освіти “Дніпропетровський обласний
еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”

ISBN 968-966-934- 148-8

© Текст – О. В. Пучков, В. В. Бригадиренко, 2018
© Ілюстрації – власники авторських прав, вказані
під рисунками, 2018

Зміст

Вступ.....	5
Методи дослідження екології жуків.....	11
Біологічні особливості карабоїдних жуків.....	17
<i>Cephalota atrata</i> (Pallas, 1776).....	25
<i>Cephalota besseri</i> (Dejean, 1826).....	28
<i>Cephalota elegans</i> (Fischer von Waldheim, 1824).....	31
<i>Cicindela maritima</i> Dejean, 1822.....	34
<i>Cicindela soluta</i> Latreille & Dejean, 1822.....	37
<i>Cylindera arenaria</i> (Füessly, 1775).....	39
<i>Leistus terminatus</i> (Panzer, 1793).....	42
<i>Notiophilus rufipes</i> Curtis, 1829.....	46
<i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758).....	49
<i>Calosoma denticolle</i> Gebler, 1833.....	53
<i>Calosoma investigator</i> (Illiger, 1798).....	56
<i>Carabus stscheglowi</i> Mannerheim, 1827.....	59
<i>Carabus clathratus</i> Linnaeus, 1761.....	62
<i>Carabus excellens</i> Fabricius, 1798.....	65
<i>Carabus hungaricus</i> Fabricius, 1792.....	68
<i>Carabus besseri</i> Fischer von Waldheim, 1820.....	72
<i>Carabus estreicheri</i> Fischer von Waldheim, 1822.....	75
<i>Carabus sibiricus</i> Fischer von Waldheim, 1820.....	78
<i>Blethisa multipunctata</i> (Linnaeus, 1758).....	82
<i>Elaphrus uliginosus</i> Fabricius, 1775.....	85
<i>Scarites terricola</i> Bonelli, 1813.....	88
<i>Dyschirius chalceus</i> (Erichson, 1837).....	91
<i>Dyschirius obscurus</i> (Gyllenhal, 1827).....	93
<i>Blemus discus</i> (Fabricius, 1792).....	95
<i>Eraphius secalis</i> (Paykull, 1790).....	98
<i>Bembidion ephippium</i> (Marsham, 1802).....	101
<i>Bembidion aspericolle</i> (Germar, 1872).....	103
<i>Pogonus cumanus</i> Lutschnik, 1916.....	106
<i>Pogonistes convexicollis</i> Chaudoir, 1871.....	109
<i>Patrobus atrorufus</i> (Strøm, 1768).....	112
<i>Stomis pumicatus</i> (Panzer, 1796).....	115
<i>Pedius inquinatus</i> (Sturm, 1824).....	118
<i>Pterostichus chamaeleon</i> Motschulsky, 1866.....	121
<i>Pterostichus elongatus</i> (Duftschmid, 1812).....	123
<i>Pterostichus macer</i> (Marsham, 1802).....	125
<i>Pterostichus melas</i> (Creutzer, 1799).....	128
<i>Taphoxenus gigas</i> (Fischer von Waldheim, 1823).....	130
<i>Laemostenus terricola</i> (Herbst, 1784).....	133
<i>Agonum impressum</i> (Panzer, 1796).....	135
<i>Agonum marginatum</i> (Linnaeus, 1758).....	139
<i>Agonum monachum</i> Duftschmid, 1812.....	141

<i>Agonum sexpunctatum</i> (Linnaeus, 1758).....	143
<i>Agonum viridicupreum</i> (Goeze, 1777).....	146
<i>Olisthopus sturmii</i> (Duftschmid, 1812).....	149
<i>Synuchus vivalis</i> (Illiger, 1798).....	151
<i>Amara chaudiroidi</i> Schaum, 1858.....	154
<i>Amara crenata</i> Dejean, 1828.....	156
<i>Amara equestris</i> (Duftschmid, 1812).....	158
<i>Amara fulva</i> (O. Müller, 1776).....	161
<i>Amara sabulosa</i> Audenet-Serville, 1821.....	163
<i>Curtonotus convexiusculus</i> (Marsham, 1802).....	165
<i>Anisodastylus poeciloides</i> (Stephens, 1828).....	167
<i>Diachromus germanus</i> (Linnaeus, 1758).....	170
<i>Acupalpus interstitialis</i> Reitter, 1884.....	173
<i>Acupalpus suturalis</i> (Dejean, 1829).....	175
<i>Stenolophus discophorus</i> (Fischer von Waldheim, 1823).....	177
<i>Daptus vittatus</i> Fischer von Waldheim, 1823.....	180
<i>Harpalus cephalotes</i> Fairmaire & Laboulbene, 1854.....	182
<i>Harpalus dispar</i> Dejean, 1829.....	185
<i>Harpalus hirtipes</i> (Panzer, 1796).....	187
<i>Harpalus laeviceps</i> Zetterstedt, 1828.....	189
<i>Harpalus luteicornis</i> (Duftschmid, 1812).....	191
<i>Harpalus melancholicus</i> Dejean, 1829.....	193
<i>Harpalus steveni</i> Dejean, 1829.....	195
<i>Harpalus subcylindricus</i> Dejean, 1829.....	197
<i>Microderes brachypus</i> (Steven, 1809).....	199
<i>Ophonus diffinis</i> (Dejean, 1829).....	201
<i>Dixus eremita</i> (Dejean, 1825).....	203
<i>Panagaeus bipustulatus</i> (Fabricius, 1775).....	206
<i>Callistus lunatus</i> (Fabricius, 1775).....	208
<i>Dinodes decipiens</i> (L. Dufour, 1820).....	211
<i>Chlaenius alutaceus</i> Gebler, 1829.....	214
<i>Chlaenius festivus</i> (Panzer, 1796).....	216
<i>Licinus cassideus</i> (Fabricius, 1792).....	219
<i>Badister dorsiger</i> (Duftschmid, 1812).....	222
<i>Masoreus wetterhalli</i> (Gyllenhal, 1813).....	225
<i>Lebia humeralis</i> Dejean, 1825.....	228
<i>Demetrias imperialis</i> (Germar, 1824).....	230
<i>Cymindis axillaris</i> (Fabricius, 1794).....	233
<i>Polystichus connexus</i> (Geoffroy, 1785).....	235
<i>Brachinus ejaculans</i> Fischer von Waldheim, 1828.....	238
<i>Brachinus hamatus</i> Fischer von Waldheim, 1828.....	240
<i>Mastax thermarum</i> (Steven, 1806).....	243
Перелік посилань.....	245